

bile ut caro prius assumpta sit, et postmodum animata, propter duo: tum quia assumptibilitatem habet ab anima, quam sibi anima conferre non potest antequam ei uniat; tum etiam quia partes assumptibilitatem habent a toto, ut prius dictum est.

Ad primum ergo dicendum, quod corpus assumptibile est, secundum quod ordinem habet ad animam et ad totum; quem ordinem habere non potest nisi postquam animae unitum est, et actu pars humanae naturae effectum; et tamen separata anima et dissoluto toto, adhuc remanet ille ordo in corpore secundum spem resurrectionis; sicut et habitus acquisitus, ut virtus politica, causatur per actualem operationem, et tamen transeunte actu operatione remanet habitus. Unde patet quod corpus non potest assumi antequam animae uniat; et tamen si anima separaretur post unionem, remanebit caro nihilominus assumpta, et Divinitati unita.

Ad secundum dicendum, quod forma praesupponit materiam propriam et dispositam, non ordine temporis, sed ordine naturae: quia in eodem instanti in quo materiae fit necessitas, id est in ultimo instanti dispositionis, inducitur forma substantialis: et ideo non oportet quod prius tempore caro sit concepta quam animae uniat.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem patet responsio ex praedictis. Nam enim potuit anima prius assumi quam carni uniretur, eum assumptibilis sit per hoc quod est pars humanae naturae.

Ad primum ergo dicendum, quod extremum non semper prius tempore conjungitur medio quam alteri extremorum: simul enim tempore aer patitur a colore, et visus; sed tamen aer prius patitur ordine naturae, quia passio aeris causat passionem visus. Similiter etiam non est necessarium quod prius tempore Deitas sit unita animae quam carni.

Ad secundum dicendum, quod anima quamvis sit dignior corpore, est tamen forma corporis. Formae autem non est ut tempore materiam praecedat, sed dignitate tantum. Divinitas autem non unitur humanae naturae ut forma. Unde non est similis ratio utrobique.

Expositio textus.

Quod autem humanae naturae sive humanitatis vocabulo anima et caro intelligi debeant, aperte docet Hieronymus. Non est intelligendum per humanitatem anima et corpus, quasi proprie dici possit, humanitas est anima et corpus; sed sicut in toto intelliguntur partes, ut in domo paries et tectum, quae tamen de toto non praedicantur: ut de etiam in auctoritate beati Hieronymi (Pelagii) subditur: *Humanitas, quae ex anima continetur et corpore, non dicitur: Quae est anima et corpus.*

Errant ergo qui nomine humanitatis non substantiam, sed proprietatem quandam a qua homo nominatur, significari contendunt. Per hanc proprietatem, quae ab eis humanitas dicitur, potest intelligi forma consequens partium compositionem (1), scilicet corporis et animae, in qua sicut in natura communi omnia individua communicant. Forte enim qui hoc posuerunt, sapiebant opinionem Platonis, qui posuit formas universales in actu habere esse in natura praeter materiam.

(1) *Al.* compositionem corporis.

Sic enim secundum eum, ut Philosophus in 1 Metaph. (text. 6) dicit, forma hominis erat sine carnis et ossibus, et sine aliis partibus ejus; et talem humanitatem sine corpore et anima isti assumptam ponebant: et contra tales Damascenus dicit in lib. 5 cap. 11: *Neque eam quae nuda contemplatione consideratur, naturam assumpsit: non enim incarnatio esset, sed deceptio et fictio incarnationis.* Vel tangit, ut quidam dicunt, opinionem eorum qui dicebant, Christum, secundum quod est homo, non esse quid, sed qualiter se habens: quod infra tangitur, dist. 6.

Quod evidenter idem Joannes ostendit. Sciendum, quod magister accipit verba Joannis Damasceni, sed non sensum: inducit enim Damascenus haec verba ad confutandum errorem eorum qui dicebant in Christo unam tantum naturam esse, quasi confectam ex Divinitate et humanitate, sicut una quaedam natura conficitur ex anima et corpore; quae signatur eum dicitur omnes homines esse ejusdem naturae: non ita quod in quolibet eorum anima et corpus sint unius naturae ad invicem comparata, sed quae ex his duobus una natura conficitur, in qua omnes conveniunt. Sed non ita est in Christo quod ex humanitate et Divinitate una communis natura resultet, quae sit quasi communis species de pluribus praedicata, qui Divinitatem et humanitatem simul habeant. Magister autem assumit haec verba ad impugnandum positionem eorum qui proprietatem quae humanitas dicitur, assumptam dicebant. Humanitas enim si consideretur ut communis, species est quae in pluribus invenitur; secundum quem modum omnium hominum dicitur una natura. Sic autem communis species humanitatis in Christo non est: non enim humanitas Christi est humanitas in actu, sed est humanitas singularis.

Neque enim factus est, nec est, nec aliquando fiet alius. Videur quod haec probatio nulla sit: multae enim species sunt quae non nisi de uno individuo praedicantur, ut sol et luna. Sed dicendum ad hoc, quod secundum intentionem Magistri facile est respondere. Omnis enim species quae participat a multis individuis, praedicatur de omnibus eis: unde si species humana, prout est communis, esset quid subsistens praeter singularia, ipsa de omnibus praedicaretur; unde si talem humanitatem Christus assumpsisset, homo qui est Christus, de omnibus hominibus praedicaretur. Secundum intentionem vero Damasceni aliter est dicendum, quod omnis natura communis inquantum hujusmodi, in multis inveniri potest: sed si aliqua species sit quae in uno tantum est individuum, hoc est propter aliquid aliud, quod non est de intellectu illius naturae: unde possibile est intelligere plures soles. Sed singulare habet incommutabilitatem per id quod est de ratione ejus, scilicet per materiam, quae esset pars definitionis ejus, si definiretur, ut ex 8 Metaph. (text. 6, 7, 8, 9) patet. Unde non est possibile intelligi hunc hominem de pluribus praedicari. Unde patet quod illud quod nec actu nec intellectu de pluribus dici potest, est singulare. Hujusmodi autem est Christus: quare hoc nomen Christus non significat unam naturam communem resultantem ex unione Divinitatis et humanitatis, sed unam hypostasim subsistentem in utraque natura.

Omnia quae in nostra natura planavit Deus, Verbum assumpsit. Intelligendum est de his quae

sunt de ratione humanae naturae sicut principia essentialia ipsius, vel etiam ea quae ex principiis essentialibus consequuntur ut naturales proprietates: unde non est instantia de immortalitate, quae gratis primo homini concessa est.

Et tamen praedicant istum visibilem solem radios suos per omnes faeces et sordes corporum spargere, et eos mundos et sinceros servare. Responsio, quare sol non inficitur ex hoc quod radios suos per faeces spargit, haec est: quia non communicat

cum aliis corporibus in materia, ut simul agens patiatur, sicut ea quae in materia communicant, dum agunt, patiuntur, ut in 1 de Gener. (text. 46) dicitur. Anima autem communicat corpori in materia, non ex qua fit anima, sed in qua fit; et ideo ex conjunctione ad corpus inficitur. Divinitas autem non communicat cum corpore neque in materia ex qua, cum omnino sit immaterialis, neque sicut materia in qua, cum non uniat corpori sicut forma ejus.

DISTINCTIO III.

De carne quam Verbum assumpsit, qualis ante fuerit, et qualis assumpta sit.

Quaeritur etiam de carne Verbi, an prius quam conciperetur, obligata fuerit peccato; et an talis fuerit assumpta a Verbo. Sane dici potest et credi oportet juxta sanctorum attestationis convenientiam, ipsam prius peccato fuisse obnoxiam, sicut reliqua virginis caro; sed Spiritus sancti operatione ita mundalam ut ab omni peccati contagione immunis uniretur Verbo, poena tamen, non necessitate, sed voluntate assumentis, remanente. Mariam quoque totam Spiritus sanctus in eam superveniens (1), a peccato prorsus purgavit, et a fonte peccati etiam liberavit, vel fomite ipsum penitus evacuando, ut quibusdam placeat, vel sic debilitando et extendendo, ut ei postmodum peccandi occasio nullatenus existeret. Potentiam quoque generandi absque viri semine virgini praeparavit. Ita enim verba Evangelii docent, ubi Angelus Virginem alloquens, ait (Luc. 1, 35): « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus altissimi obumbrabit tibi; et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. » Cui sacra Virgo respondit: « Ecce ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum. » Quod exponens Joannes (2) ait: « Post consensum autem sanctae Virginis, Spiritus sanctus supervenit (3) in ipsam secundum verbum Domini quod Angelus dicit, purgans ipsam, et potentiam Dei tibi; et tunc obumbravit ipsam Dei altissimi per se sapientia et virtus (4) existens, id est (5) Filius Dei Patris sanctus, sicut substantialis (6), sicut divinum semen, et copulavit sibi ipsi ex sanctissimis et purissimis ipsis Virginis sanguinibus carnem animatam anima rationali et intellectiva primum nostrae conspersions (7) non seminans, sed per Spiritum creatum Quare simul caro, simul Dei caro, simul caro animata anima rationali et intellectiva, simul Dei Verbi caro, animata anima rationali et intellectiva. » Ex his perspicuum fit quod ante diximus, carnem scilicet Verbi simul conceptam et assumptam; eandemque immo Virginem totam Spiritu sancto praeveniens ab omni labe peccati sine coitu viri, sine libidine concipientis, in utero virginis celebraretur conceptus Dei et hominis: illa enim caro quam Deus sibi ex virgine unum dignatus est, sine vitio concepta, non aerea, non alterius consueque pute esse naturae; sed ejus cujus est omnium hominum caro (8).

Auctoritate confirmat ex tunc fuisse Virginem immunem a peccato.

Quod autem sacra Virgo ex tunc ab omni peccato immunis existeret, Augustinus evidenter ostendit in libro de Natura et Gratia (cap. 36), inquit: « excepta Virgine Maria de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de

- (1) *Al.* praeveniens.
- (2) Damascenus lib. 5, cap. 2 (*Ex edit. P. Nicolai*).
- (3) *Al.* praevinit.
- (4) *Nicolai* praehens.
- (5) *Idem*: per se subsistens Dei sapientia et virtus, etc.
- (6) *Idem* addit Patri.
- (7) *Ita ex Damasceno restituit Nicolai*: al. nostrae antiquae conspersions etc.
- (8) *Addit Nicolai*: (ut Fulgentius ait lib. de Fide ad Petrum, cap. 2, circa medium).

peccato agitor, haberi volo quaestionem. (Inle enim scimus quod et plus gratiae est collatum ad vincendum ex omni parte peccatum, quod concipere ac parere meruit cum quem constat nullum habuisse peccatum). Haec igitur Virgine excepta, si omnes sancti et sanctae congregari possent, et quaereretur ab eis, an peccatum haberent, quid responderent nisi quod Joannes ait (1 Joan. 1, 8): « Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nosipsum seducimus? Illa autem Virgo singulari praevienta est gratia atque repleta, ut ipsam haberet ventris sui fructum quem ex initio habet virginis Dominum: (1) ut illud quod nascatur ex proproprie primi hominis, tantummodo generis, et non criminis originem duceret » (2).

Quare non fuit Christus decimatus in Abraham, sicut Levi, cum caro quam accepit, in eo fuerit peccato obnoxia.

Cum autem illa caro eius excellens singularis verbis explicari non potest, antequam esset Verbo unita, obnoxia fuerit peccato in Maria (3), et in aliis a quibus propagatione tradita est; non immerito videri potest in Abraham peccato subjacuisse, ejus universa caro peccato subjacebat. Unde quaeri solet, quare Levi dicitur decimatus in Abraham, et non Christus, cum in lumbis Abraham uterque fuerit secundum materiale rationem, quando decimatus est Abraham; id est, decimas dedit Melchisedech. Tunc enim Apostolus (Hebr. 7), Levi decimatum dicit in Abraham tanquam in materiali causa. Quia ea decimatione sicut Abraham minor Melchisedech ostenditur, qui personaliter decimas solvit; ita Leviticus ordo, qui in Abraham secundum rationem seminalem erat, et ex eo per concupiscentiam carnis descendit. Christus autem non est decimatus: quia licet ibi fuerit secundum carnem, non tamen inde descendit secundum legem communem, scilicet per carnis libidinem, sicut etiam in Adam omnes peccaverunt, sed non Christus. Unde Augustinus super Genes. (ad lit. lib. 10, cap. 19 et 20): « Sicut Adam peccante, qui in lumbis ejus erant, peccaverunt; sic Abraham dum dante decimas, qui in lumbis ejus erant decimati sunt. Sed hoc non sequitur in Christo, licet et in lumbis Adae et Abrahamae fuerit, quia non secundum concupiscentiam carnis inde descendit. Cum ergo Levi et Christus secundum carnem essent in lumbis Abrahamae quando decimatus est; ideo pariter decimati non sunt, quia secundum aliquem modum non erat ibi Christus quo erat ibi Levi. Secundum quippe rationem seminalem illam ibi fuit Levi, quia ratione per concubitum venturus erat in matrem; secundum quam rationem non erat ibi Christi caro, quamvis secundum ipsam ibi fuerit Mariae caro. Ille ergo decimatus est in Abraham qui sic fuit in lumbis Abrahamae sicut ille fuit in lumbis patris sui, id est qui sic est natus de patre Abraham, sicut ille de suo patre natus est, scilicet per legem carnis, et invisibilem concupiscentiam.

Qua ratione Christi caro dicta est in Scriptura non fuisse peccatrix, sed similis; quod aperitur quare obligata peccato non fuerit in Christo.

Quocirca primitiam nostrae massae recte dicitur assumpsisse Christus; quia non carnem peccati, sed similitudinem

- (1) *Addit Nicolai*: (ait iterum Fulgentius de Fide ad Petrum, ut supra).
- (2) *Idem subtilit* (sicut loquitur Augustinus).
- (3) *Al.* peperam in materia.

carnis peccati accepit: Misit enim Deus Filium suum (ut ait Apostolus Rom. 8, 5), in similitudinem carnis peccati. Assumpsit enim Verbum carnem peccatrici similem in poena et non in culpa, et ideo non peccatricem. Cetera vero hominum caro omnis peccati caro est: sola illius non est caro peccati, quia non eum mater concupiscenda, sed gratia concupiscit. Habet tamen similitudinem carnis peccati per passibilitatem et mortalitatem: quia esurit et sitit, et huiusmodi. Licet ergo eadem caro sit ejus quae et nostra, non tamen illa facta est in utero sicut nostrae: est enim sanctificata in utero, et nata sine peccato, nec ipse in illa unquam peccavit. In poena ergo similis est nostrae, non in qualitate peccati: quia pollutionem quae ex concupiscentiae motu concepta est, omnino non habuit, nec ex carnali delectatione nata est. Venit ergo ad corpus immaculatum, quod praeter libidinis concupiscentiam conceptum fuit; nec illud in se habuit vitium quod in aliis est causa peccati; nec in eo peccavit. Ideoque vero dicitur Verbo caro non fuisse in Christo obliquata peccato.

Quiddam videtur aduersari illi sententiae qua dictum est, carnem Christi non prius conceptam quam assumptam.

Illi autem sententiae qua supra diximus, carnem Verbi non ante fuisse conceptam quam assumptam, videtur obviare quod Augustinus ait super Joannem (cap. 2, ubi legitur: Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Judaei: Quadraginta et sex annis aedificatum

Expositio primae partis textus.

Ostendo quid Filius Dei in humana natura, et quo ordine assumpserit, hic ostendit quale sit quod assumptum est; et dividitur in duas partes: in prima parte determinat veritatem; in secunda movet quasdam dubitationes circa veritatem determinatam, ibi: *Cum autem illa caro, cujus excellentia verbis explicari non valet, antequam esset Verbo unita, obnoxia fuerit peccato in Maria, et in aliis a quibus propagatione traducta est, non immerito videtur potest in Abraham peccato subjacuisse.* Prima dividitur in duas partes: in prima determinat conditionem carnis assumptae, quae fuit in ea per operationem Spiritus sancti; in secunda determinat conditionem matris de qua assumpta est, ibi: *Mariam quoque totam Spiritus sanctus in eam superveniens purgavit.* Circa primum duo facit: primo movet questionem; secundo determinat eam, ibi: *Sane dicit potest.*

Mariam quoque totam Spiritus sanctus . . . purgavit. Hic ostendit conditionem matris; et circa hoc tria facit: primo determinat conditionem ejus ante conceptionem carnis assumptae; secundo conditionem ipsius in ipsa conceptione, ibi: *Potentiam quoque generandi absque viri semine Virgini praeparavit;* tertio conditionem ejus post conceptionem, ibi: *Quod autem sacra Virgo ex tunc ab omni peccato immunis extiterit, Augustinus evidenter ostendit.* Circa secundum duo facit: primo determinat quid collatum fuerit beatae Virgini in conceptione Salvatoris; secundo ex dictis quasdam conclusionem elicit, ibi: *Ex his perspicuum fit quod ante diximus.*

Hic est triplex quaestio: Prima de sanctificatione beatae Virginis. Secunda de potentia generativa qua Salvatorem concepit. Tertia de annuntiatione quae per Angelum facta est. De conditione enim carnis assumptae in sequenti parte distinctionis quaeretur.

est hoc templum; et in tribus diebus excitabo illud? Hic inquit aequivalenter tract. 40 in Joann., lib. 85 Quaest., quaest. 56, et lib. 4 de Trin., cap. 5, numerus perfecti domini corporis convenit quia, ut dicunt physici, tot diebus forma humani corporis perficitur. Horum occasione verborum, quidam dicere praesumpserunt, domini corporis formam tot diebus, ad modum aliorum corporum, perfectam, et membrorum lineamentis distinctam, et mox Verbum Dei sibi univsum carnem et animam; et hoc modo dicitur illum numerum perfectionis domini corporis coovine. Sed alia ratio illius dicitur, ex qua sana verbi intelligentia oritur. Non enim ideo illud dicit Augustinus quod mox ut caro illa opere Spiritus sancti sanctificata, et a reliqua separata fuit, Verbo Dei cum anima uniretur, ut perfectus et verus Deus esset perfectus et verus homo; sed quia membrorum illius domini corporis distinctio in ipso momento conceptionis et unionis Dei et hominis adeo tenuis erat et parva, ut humano visui vix posset subijci. Diebus autem illis quos memorat Augustinus, perfecta est, et notabilis facta. Incarnatum est igitur Verbum, ut ait Joannes Damascenus (de Fide orthod., lib. 5, cap. 7, circa fin.), et a propria incorruptibilitate non excessit; et totum incarnatum est, et totum est in eis scriptum: minoratur corporaliter et contrahitur, et divine est in eis scriptum, non coactens carne ejus cum in eis scriptum Divinitate. In omnibus igitur et super omnia erat, et in utero sanctae genitricis existebat, sed in ipso actu incarnationis.

QUAESTIO I.

Circa primum quaeruntur duo: 1.º de tempore sanctificationis; 2.º de effectu ipsius. De sanctificatione enim aliorum quaestio pertinet ad quartum librum dist. 6.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum beata Virgo fuerit ante sanctificata quam conceptio ejus finiretur. — (5 p., qu. 27, art. 2.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod beata Virgo sanctificata fuerit antequam conceptio carnis ejus finiretur. Sicut enim dicit Apostolus Roman. 11, 16: *si radix sancta, et rami.* Sed parentes comparantur ad prolem conceptam, sicut radix ad ramos. Ergo sanctificatio parentibus Virginis sanctificatio ad ipsam pervenisset. Sed si in parentibus sanctificatio esset, sanctificatio conceptionem ejus praecessisset. Cum ergo credendum sit ei collatum esse quiddam conferri potuit, videtur quod ante conceptionem sanctificata sit.

2. Praeterea, bonum est efficacius ad agendum quam malum, cum malum non agat nisi in virtute boni, ut dicit Dionysius (4 cap. de divin. Nom.) Sed per peccatum primi parentis infectio originalis peccati in omnes homines pertransit. Ergo multo fortius per sanctificationem parentum beata Virgo sanctificari potuit; et sic idem quod prius.

3. Praeterea, id quod est meritorium, gratiae sanctificationi non repugnat. Sed actus matrimonialis meritorium esse potest. Ergo in ipso concubitu matrimoniali parentum beatae Virginis ipsa sanctificari potuit.

Sed contra, quod non est, non potest sanctificari. Sed beata Virgo non fuit antequam conciperetur in utero matris suae. Ergo non potuit ante conceptionem sanctificari.

Praeterea, unigenito Dei Filio singularis conceptio et partus debebatur. Sed Christi conceptio ex Virgine matre fuit sine commixtione viri. Ergo non deicit et mater ejus conciperetur nisi per sexum commixtionem. Sed post statum naturae corruptae non potuit esse commixtio sexuum sine libidine. Cum ergo libidinis illa quae est filia peccati, ex peccato primum parentum proveniens, sit causa originalis peccati in prole, ut Augustinus dicit (14 de Civ. Dei, cap. 21), videtur quod non potuit beata Virgo sanctificari nisi post conceptionem.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod ante animationem sanctificata fuerit. Ambrosius enim dicit Lucae 1 de Joanne Baptista: *Nondum illi inerat spiritus vitae, et jam inerat spiritus gratiae.* Sed spiritus vitae anima est. Ergo in Joanne Baptista gratia animam praeventit. Sed quod Joanni Baptistae concessum est, dubitari non debet beatae Virgini concessum esse. Ergo et ipsa ante animationem sanctificata fuit.

2. Praeterea, Hi rem. 1, 5, dicitur: *Ante quam te formarem in utero, novi te:* nec loquitur ibi de notitia qua bonos et malos cognoscit: quia per hoc nulla praerogativa ostenderetur ipsius Hieremie, ad quem dicta verba proferebantur. Ergo oportet intelligi de notitia approbationis. Sed haec notitia est solum bonorum et habentium gratiam. Ergo Hieremias antequam formaretur, gratiam habuit: ergo et antequam animaretur: quia anima non infunditur nisi formato puerperio. Ergo multo amplius ante animationem beata Virgo sanctificata fuit.

3. Praeterea, Anselmus in libro de conceptu Virginali (cap. 18) dicit: *Decebat ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret, quae ea puritate nitetur quae major sub Deo nequit intelligi.* Sed major puritas fuisset in ea, si anima ejus nunquam infectionem peccati originalis habuisset, quam si ad aliquod tempus habuerit et postmodum mundata fuerit. Ergo anima illa nunquam originali peccato infecta fuit. Aut igitur caro sanctificata fuit ante animationem; vel saltem in ipso instanti infusionis (1) anima gratiam suscepit per quam immunis a peccato originali esset.

Sed contra, in partibus hominis est talis ordo quod anima est Deo propinquior quam corpus. Sed virtus alicujus agentis prius pervenit ad ea quae sunt sibi propinquiora, et per ea ad magis distantia. Ergo gratia sanctificationis a Deo venit ad corpus per animam: ergo antequam animaretur sanctificari non potuit.

Praeterea, contraria nata sunt fieri circa idem. Sed gratia sanctificationis praecipue originali peccato opponitur. Cum ergo ante animationem in prole peccatum originale esse non possit, quia proprium subjectum culpae est anima rationalis, videtur quod ante animationem beata Virgo sanctificata non fuerit.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur, quod nec etiam ante nativitatem ex utero. Sicut enim dicit Augustinus ad Dardanum (ep. 37), *Sanctificatio qua singuli efficiuntur*

(1) *Al. confusionis.*

templum Dei, non nisi renatorum est. Nemo autem renascitur nisi prius nascatur. Ergo nullus habet gratiam antequam nascatur. Sed sanctificatio est effectus gratiae. Ergo beata Virgo in utero matris sanctificata non fuit.

2. Si dicitur quod est duplex nativitas, scilicet nativitas in utero, quae conceptio dicitur, et nativitas ex utero, quae communiter nativitas nominatur, et beatae Virginis regenerationem sanctificationis praecessit nativitas in utero, sed non nativitas ex utero: Contra. Dominus Joan. 3, 7, generationem spiritualem, quae est ex aqua et spiritu, vocat secundam, dicens: *Oportet vos nasci denovo.* Sed si duae nativitates carnales praecessissent, spiritualis non diceretur secunda, sed tertia. Ergo non est duplex nativitas, ut dictum est.

3. Praeterea, beatus Hieronymus (1) dicit: *Non mihi credas si tibi aliquid dixerit quod ex veteri vel novo Testamento haberi non possit.* Sed de sanctificatione beatae Virginis in utero nihil dicitur in veteri vel novo Testamento. Ergo non est credendum eam in utero sanctificatam fuisse.

Sed contra, ecclesia non solennizat nisi pro aliquo sancto. Solemnizat autem nativitatem beatae Virginis. Ergo beata Virgo sancta nata fuit. Ergo antequam ex utero nasceretur, sanctificata fuit.

Praeterea, Lucae 1, 13, de Joanne Baptista dicitur: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae.* Sed plus gratiae collatum est beatae Virgini quam alicui sanctorum, ut in littera ex verbis Augustini (de Nat. et Grat., cap. 56) dicitur. Ergo beata Virgo adhuc in utero matris Spiritu sancto repleta fuit: ergo et sanctificata.

Solutio 1. Respondeo dicendum, quod, sicut dicit Dionysius (12 cap. de divin. Nom.), sanctitas est ab omni immunditia libera et perfecta et immaculata munditia; unde cum sanctificari sit sanctum fieri, oportet quod sanctificatio emundationem ab immunditia spirituali ponat, prout nunc de sanctificatione loquimur. Emundatio autem a spirituali macula, scilicet culpa, sine gratia esse non potest, sicut et tenebra non nisi per lucem fugatur; unde sanctificatio tantum ad eos pertinet qui gratiae capaces sunt: et quia proprium subjectum gratiae est rationalis natura; ideo ante infusionem animae rationalis beata Virgo sanctificari non potuit etc.

Ad primam ergo questionem dicendum, quod nullo modo in parentibus sanctificari potuit, neque etiam in ipso actu conceptionis ejus. Condicio enim specialis personalis a parentibus in prolem non transit, nisi sit ad naturam corporalem pertinens; ut g ammatia patris in filium non transit, quia perfectio personalis est. Unde et sanctificatio parentum in beatam Virginem transfundi non potuit, nisi curatum esset in eis non solum id quod personae est, sed etiam id quod est naturae in quantum hujusmodi: quod quidem Deus facere potuit, sed non deceit. Perfecta enim naturae curatio ad perfectionem gloriae pertinet; et ideo sic in statu vitae parentes ejus curati non fuerunt ut prolem suam sine originali peccato concipere possent; et ideo beata Virgo in peccato originali fuit concepta,

(1) Nec Hieronymi stylum redolet, nec ullibi occurrit apud illum: sed huc aliquo modo revocari potest quod in Aggeum cap. 1, ait, *percuti gladio Dei quae absque Scripturarum testimonio confingitur:* et in Matth. 25, *quod non habet auctoritatem de Scripturis, eadem facilitate contemni qua probari (Ex edit. P. Nicolai).*

propter quod B. Bernardus (epist. 174) ad Lugdunenses scribit conceptionem illius celebrandam non esse, quamvis in quibusdam Ecclesiis ex devotione celebratur, non considerando conceptionem, sed potius sanctificationem: quae quando determinate fuerit, incertum est.

Ad primum ergo dicendum, quod si radix est sancta, secundum id quod est radix, et rami sunt sancti: quia non potest arbor bona fructus malos facere, Matth. 7. 18; unde Apostolus vult ibi probare quod si antiqui patres sancti fuerunt per fidem et spem, populus ex eis secundum carnem descendens, sanctus erit, quando corda filiorum convertentur ad patres. Parentes autem beatæ Virginis radix ejus fuerunt per actum naturæ propagationi deservientes. Unde nisi natura in eis sanctificata fuisset, non potuit ex eis sancta proles concipi, sed vitiatæ propter vitium naturæ in eis remanens. Non autem fuit in eis natura sanctificata.

Ad secundum dicendum, quod gratia sanctificans non omnino directe opponitur peccato originali, sed solum prout peccatum originale personam inficit: est enim gratia perfectio personalis; peccatum vero originale directe est vitium naturæ; et ideo non oportet quod gratia sanctificans a peccato traducatur, si peccatum originale traducatur; sicut et originalis justitia, cui directe opponitur, traducta fuisset.

Ad tertium dicendum, quod concubitus quo beata Virgo concepta fuit, meritorius creditur, non per gratiam omnino purgantem naturam, sed per gratiam perfectientem personas parentum; et ideo non oportuit quod in prole concepta, statim sanctitas esset, non propter repugnantiam actus matrimonii ad sanctitatem, sed propter repugnantiam vitii naturæ nondum curati.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum, quod sanctificatio beatæ Virginis non potuit esse decenter ante infusionem animæ, quia gratiæ capax nondum erat, sed nec etiam in ipso instanti infusionis, ut scilicet per gratiam tunc sibi infusam conservaretur, nec culpam originalem incurreret. Christus enim hoc singulariter in humano genere habet ut redemptione non egeat, quia caput nostrum est, sed omnibus convenit redimi per ipsum. Hoc autem esse non posset, si alia anima inveniretur quæ nunquam originali macula fuisset infecta; et ideo nec beatæ Virginis, nec alicui præter Christum hoc concessum est.

Ad primum ergo dicendum, quod hæc verba de Joanne Baptista dicuntur pro tempore illo quando ad ingressum matris Dei exultavit in utero, quod fuit in sexto mense a conceptione ejus, ut verba Angeli ostendunt, Luc. 1; unde constat quod tunc animam rationalem habebat; et ideo vel per spiritum vitæ non intelligitur anima rationalis, sed respiratio exterioris aeris; vel dicitur spiritus vitæ si de anima intelligitur, nondum inesse, quia nondum manifestabatur, per modum quo dicuntur res fieri quando innotescunt.

Ad secundum dicendum, quod loquitur de notitia approbationis, quæ quamvis sit tantum habentium gratiam, non tamen est eorum solum quando gratiam habent, sed ab æterno; unde talis notitia potuit esse Hieremias ante ejus formationem: non tamen sanctificatio; quæ tamen esse potuit ante egressionem ex utero; et ideo tempus notitiæ et sanctificationis distinguit Dominus dicens:

Priusquam te formarem in utero, novi te; et antequam exires de ventre, sanctificavi te.

Ad tertium dicendum, quod hæc puritas soli homini Deo debebatur, ut ipse quasi unicus redemptor humani generis nulla peccati servitute teneretur, cui competeat omnes a peccato redimere; unde non hæc puritatem, sed sub hæc maxime Virgo mater ejus habere debuit.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod beata Virgo ante nativitatem ex utero sanctificata fuit, quod colligi potest ex hoc quod ipsa super omnes alios sanctos a peccato purior fuit, ut ex hac littera habetur, veluti divinæ sapientiæ mater electa, in quam nihil conquinatum incurrit, ut dicitur Sap. 7. Unde cum hæc puritas in quibusdam fuisse invenitur ut ante nativitatem ex utero a peccato mundarentur, sicut de Joanne Baptista, de quo legitur Luc. 1, 13: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ; et de Hieremia, de quo dicitur Hierem. 1, 5: Priusquam exires de ventre, sanctificavi te; non est dubitandum hoc multo excellentius matri Dei collatum fuisse.*

Ad primum ergo dicendum, quod verbum Augustini intelligendum est de regeneratione quæ fit per legem communem, quod notatur in hoc quod dicit: *Quia singuli efficitur templum Dei; hæc enim sanctificatio fit per sacramenta, quæ per ministros Ecclesiæ dispensantur, quorum operationi qui in matris utero sunt, subjacere non possunt. Sed Deus sacramentis gratiam non alligavit; unde præter hunc modum in matris utero aliquos quodam privilegio sanctificat.*

Ad secundum dicendum, quod si regeneratio quæ est per legem communem, sumatur, oportet verbum Domini quod dicitur Joannis 5, 3: *Nisi quis renatus fuerit, intelligi de nativitate ex utero quæ simpliciter nativitas dicitur, et hoc ipse textus sonare videtur, cum dicitur: Ex aqua et spiritu. Si autem sumatur pro quacumque regeneratione gratiæ, sic oportet intelligi de nativitate in utero. Non tamen oportet quod regeneratio spiritualis quæ est per sacramenta, secunda dici non possit, quia illæ duæ in uno convenient, secundum quod contra tertiam dividuntur: utraque enim illarum naturalis est, hæc vero spiritualis.*

Ad tertium dicendum, quod quamvis sanctificatio beatæ Virginis in utero expresse in Scriptura veteris et novi Testamenti non legatur; tamen pro certo haberi potest ex his quæ ibi leguntur. Si enim Joannes et Hieremias, qui Christum præsentificaverunt, sanctificati sunt, multo magis Virgo quæ Christum genuit.

ARTICULUS II.

Utrum beatissima Virgo per sanctificationem in utero fuerit totaliter ab originali mundata.
— (5 p., qu. 17, art. 5 et 4.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur, quod per sanctificationem in utero Dei genitrix a peccato originali totaliter mundata non sit. Remota enim macula, reatus remanere non potest. Sed post sanctificationem originalis peccati adhuc reatus mansit in ea: quia si ante mortem Christi defuncta fuisset, divina visione caruisset. Ergo per sanctificationem a macula originali liberata non fuit.

2. Præterea, nihil quod ad virtutem promovet ei subtrahendum fuit cui virtutis perfectio debebatur. Sed fomes ad virtutem promovet; unde et Paulo petenti a se carnis stimulum amoveri, dicitur est: *Virtus in infirmitate perficitur*, 2 Cor., 12, 9. Ergo cum matrem Dei summa virtutis perfectio deceret, fomes ab ea per sanctificationem removeri non debuit.

5. Præterea, in littera Magister dicit, quod caro Christi, antequam conciperetur, obnoxia fuit peccato, sicut et reliqua caro Virginis. Sed caro non est peccato obnoxia nisi ratione fomitis. Ergo per sanctificationem in utero fomes ab ea remotus non fuit.

4. Sed contra, beatæ Virginis aliquid ultra legem communem conferendum fuit. Sed sanctificatio quæ fit per legem communem, aufert culpæ maculam, fomite remanente. Ergo in beata Virgine fomitem ex toto removit.

5. Præterea, corruptio fomitis est causa quare dicere non possumus: Peccatum non habemus; hoc enim Adam in primo statu dicere potuit. Sed, ut ex littera habetur, beata Virgo hoc dicere potuit. Ergo in ipsa fomes non fuit.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod per sanctificationem in utero, immunitatem a peccato actuali consecuta non sit. Sicut enim dicit Augustinus (in lib. de qu. vet. et nov. Testam. (1), qu. 75), Maria per quam gestum est mysterium Incarnationis Salvatoris, in morte Domini dubitavit, non tamen in dubitatione permansit. Sed dubitatio de fide peccatum est. Ergo non fuit a peccato omnino immunis.

2. Præterea, Ambrosius dicit super illud Luc. 1: *Spiritus sanctus superveniet in te, et Spiritus sanctus in virgine superveniens mentem ipsius ab omni sordis vitiorum castificavit*. Sed sordes vitiorum ex peccato consequuntur. Ergo beata Virgo post primam sanctificationem peccavit.

5. Præterea, Augustinus dicit in libro de perfectione justitiæ: *Esse sine peccato, de solo Unigenito in hac vita dici potest*. Ergo de beata Virgine dici non potest.

Sed contra, Bernardus epistola 174 ad Lugdunenses dicit: *Puto quod copiosior gratia sanctificationis in ipsa descendit, quæ non solum ortum ejus sanctificavit, sed eam ab omni peccato deinceps custodivit immunem*. Ergo per primam sanctificationem immunitatem ab omni peccato consecuta est.

Præterea, Sapientia 1, 4, dicitur: *In malevolam animam non intrabit sapientia, nec habitabit*

(1) Ut citari solebat cum hæc scriberet S. Thomas, et etiam nunc inter opera Augustini ad appendix tom. 4, habetur; sed hæc dicitur auctor est, ut ex variis ejus locis aperte patet quæst. 2, 15, 21, 47, 89, 100. videturque illius esse qui super epistolas Pauli commentarius scripsit perperam s. Ambrosio ascripta, Hilarii nimirum Diaconi, qui Luciferi Calaritanus scismata propagavit. Quod autem ut ex lib. de perfectione justitiæ subditur, æquivalenter tantum ibi habetur, non expresse sub finem, nec alibi occurrit: ut nec in Ambrosio quod ex illo interseritur, sed in Glossa nullius nomen præferente; quamvis tale aliquid ex Goffrido Abbate Vindocinensi colligitur serm. 5 de nativ. Domini, tom. 18 Biblioth. Patrum, verbis paululum immutatis (*Ex edit. P. Nicolai*).

in corpore subito peccatis. Sed Dei sapientia non solum animam Virginis intravit, sicut et de ceteris dicitur Sap. 7, 27: *In animas sanctas se transfert*; sed et corpus ejus inhabitavit, carnes de ea assumens. Ergo in ea nullum peccatum fuit: quod colligi potest ex eo quod dicitur Cant. 4, 7: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur, quod per secundam sanctificationem, quæ in conceptione Salvatoris fuit, confirmationem in bono consecuta non fuerit. Quod enim quis jam habet adipisci ulterius non potest. Sed si beata Virgo ex prima sanctificatione immunitatem a peccato habuit, ex tunc confirmata fuit: non enim certitudo impeccabilitatis habetur nisi per justitiam confirmatam. Ergo per secundam sanctificationem confirmationem gratiæ adeptæ non est.

2. Præterea, in nullo qui purus viator fuerit liberum arbitrium confirmatum ad justitiam comprobari potest: potentia enim peccandi et potentia moriendi ex eodem passu currere videntur, ut non prius tollatur potentia peccandi quam potentia moriendi. Sed beata Virgo etiam postquam Salvatorem concepit, ante mortem suam pura viatrix fuit. Ergo in ea confirmatio justitiæ non fuit.

5. Item, videtur quod nec tunc penitus a fomite liberata fuerit. Est enim unus effectus fomitis ut infecti fomite originale culpam in prolem generando transfundant. Sed si per impossibile ponatur beatam Virginem alium post Christum ex carnali copula generasse, peccatum originale in illum transfudisset. Ergo in ea aliquo modo post secundam sanctificationem fomes remansit. Sed confirmatio unius oppositorum non potest contingere quamdiu aliquid de opposito remanet. Ergo beata Virgo confirmata non fuit per secundam sanctificationem.

Sed contra, Ambrosius dicit in lib. de Virgin. beatæ Virginis (1): *Impossibile fuit uterum Virginis, quem Dei Filius inhabitando consecravit, alienæ copulæ coitu incestari*. Sed eadem ratione nec aliud peccatum in ea esse potuit. Ergo confirmata fuit.

Præterea, ubi est plenitudo lucis, habitas ad tenebras non remanet. Sed in conceptione Christi beata Virgo tota lumine plena fuit, concipiens illum qui est splendor gloriæ Patris, Heb. 1; unde dicitur Ezech. 44: *Ingressa est gloria Domini templum, et respicienda*. Ergo post illam sanctificationem confirmata fuit.

Solutio I. Respondeo ad primam questionem dicendum, quod duplex sanctificatio beatæ Virginis esse dignoscitur: prima quæ in utero sanctificata fuit; secunda in conceptione Salvatoris; et quia sanctificatio emundationem a culpa dicit, quæ sine gratia esse non potest, gratiæ autem est firmitatem quandam facere: ideo effectus sanctificationis in generali est duplex: scilicet emundare, et

(1) Nullus in Ambrosio talis liber, nec apud illum sententia ipsa sub his verbis occurrit; sed sic tantum in lib. de institutione Virginis, cap. 6: *An vero Dominus Jesus cum sibi matrem eligeret quæ viri semine culam possat incestare caelestem? . . .* Tale aliquid etiam Hieronymus in lib. de perpetua virginitate B. Mariæ, cap. 2, tom. 9 bibliothecæ Patrum insinuat (*Ex edit. P. Nicolai*).

confirmare: et quantum ad utrumque secunda sanctificatio perfecti primam. In prima enim, secundum quod ab omnibus communiter tenetur, a peccato originali quantum ad maculam et reatum purgata fuit: sed de emundatione ejus a fomite diversimode opinantur. Quidam enim dicunt, quod per primam sanctificationem fomes ex toto sublatus est: quibus (1) contradicit quod in littera ex verbis Damasceni (de Fide cathol., lib. 3, cap. 2) dicitur, quod in secunda sanctificatione supervenit in eam Spiritus sanctus eam purgans: quod non potest intelligi nisi de purgatione a fomite: quia peccatum actuale non commiserat, ut dicit Augustinus (lib. de Nat. et Grat., cap. 36). Et ideo alii dicunt quod quantum ad aliquid purgata fuit a fomite in prima sanctificatione, et quantum ad aliquid fomes remansit: quod etiam diversimode distinguitur. Quidam enim dicunt, quod subtractus fuit in quantum est inclinans ad malum; remansit autem in quantum difficultatem est praebens ad bonum: quos duos fomitis effectus Apostolus notat Roman. 7, 19, dicens: *Non enim quod volo bonum, hoc ago; sed quod odi malum, hoc facio*. Hoc autem non videtur posse stare: quia secundum idem ex quo est pronitas ad unum contrariorum, est difficultas ad alterum; sive sit habitus aut forma aliqua, sicut gravitas trahit deorsum, et causat difficultatem in ascensu; sive etiam sit privatio sive defectus, sicut debilitas virtutis motivae facit pronitatem ad casum, et difficultatem in progressu. Unde non potest esse ut fomes tollatur secundum quod inclinat ad malum, et remaneat secundum quod causat difficultatem ad bonum. Et ideo dicunt alii, quod fomes est corruptio personae in quantum impellit ad malum, et in quantum facit difficultatem ad bonum; et sic penitus in prima sanctificatione subtractus est: a beata Virgine. Est etiam corruptio naturae, ratione ejus infectio originalis per actum naturae in prolem transit, et sic remansit post primam sanctificationem; sic tamen ab eo purgata est in secunda, ut prolem sine omni originali peccato conceperet. Hoc etiam non videtur esse conveniens: quia, sicut dictum est in 2 lib., dist. 51, qu. 1, art. 2, corruptio originalis quantum ad id quod culpae est, transit in prolem a patre; quantum vero ad id quod tantum poenae est, sicut sunt corporis passibilitates, transit in prolem a matre, quae materiam ministrat. Unde non videtur esse causa quare Christus conceptus sit sine originali, purgatio matris a fomite secundum quod inficit naturam ejus; sed magis quia sine virili copula natus est: quam causam Anselmus assignat in libro de conceptu Virginali (cap. 11). Defectus autem poenales non necessitate sed voluntate assumpsit. Et praeterea, cum idem fomes sit per essentiam qui est naturae et personae corruptio, si remanet in quantum est corruptio naturae, non potest essentialiter tolli fomes personam corruptens. Unde relinquitur, ut alii dicunt, quod fomes per essentiam post primam sanctificationem remanserit, sed impeditus est per gratiam sanctificantem ne in peccatum inclinaret aut a bono retraheret; contingit enim habitum aliquando ligari ne in actum exire possit, sicut scientia per ebrietatem, ut dicit Philosophus (in

(1) .11. cui.

7 Ethic., cap. 3, et 12). In secunda vero sanctificatione essentialiter fomes ille subtractus est.

Ad primum ergo dicendum, quod si beata Virgo ante passionem Christi defuncta fuisset, ad Dei visionem non admitteretur, sicut nec alii antiqui patres: quamvis enim in eis remotus esset reatus ad personam pertinens, remanebat tamen reatus naturae, qui per passionem Christi sublatus est.

Ad secundum dicendum, quod fomes non per se promovet in bonum, sed per accidens, in quantum est in natura corrupta: ex hoc enim quod inclinatur ad malum (quae quidem inclinatio personae parvum malum est) occasionem praebet vitandi maximum malum, scilicet superbiam. Si tamen hoc malum aliter vitaretur, simpliciter melius esset fomitem non esse: sicut comestio serpentis per accidens juvat, in quantum aliquem a lepra liberat, ejus tamen comestio homini sano simpliciter vitanda est. Et ideo beata Virgine, quae simpliciter sanata fuit a peccato, fomes ad perfectionem virtutis non contulisset, si ad malum eam inclinasset.

Ad tertium dicendum, quod caro Virginis ante conceptionem dicitur fuisse peccato obnoxia propter fomitem, qui essentialiter remanebat; quamvis impeditus esset, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod illa sanctificatio beatae Virginis excellentior fuit sanctificationibus aliorum: quod sic patet. In sanctificatione enim quae fit per legem communem in sacramentis, tollitur culpa, sed remanet fomes inclinans ad peccatum mortale et veniale; sed in sanctificatione ex utero non manet fomes, secundum quod inclinans est ad mortale; sed tamen remanet inclinatio fomitis ad venialia, ut patet in Hieremia et Joanne Baptista, qui peccatum actuale habuerunt non mortale, sed veniale. Sed in beata Virgine inclinatio fomitis omnino sublata fuit, et quantum ad veniale, et quantum ad mortale: et quod plus est (ut dicitur), gratia sanctificationis non tantum repraesentat in ipsa motus illicitos, sed etiam in aliis efficaciter habuit; ita ut quamvis esset pulchra corpore, a nullo unquam concupisci potuit.

Ad quintum dicendum, quod necessitas peccandi saltem venialiter provenit in nobis ex inclinatione fomitis, quae in beata Virgine non fuit fomite ligato, ut dictum est.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod sicut in prima sanctificatione fuit quaedam inchoatio emendationis, remoto peccato originali quantum ad culpam, et ligato fomite; ita etiam fuit quaedam inchoatio confirmationis: quia per gratiam sanctificantem immunitatem a peccato deinceps consecuta est: quae quidem immunitas a tribus causatur; scilicet ex ligatione fomitis, qui ad malum non incitabat; ex inclinatione gratiae, quae in bonum ordinabat, quamvis nondum per eam liberum arbitrium esset in fine ultimo stabilium, sicut est in beatis, qui ad finem viae pervenerunt; et iterum ex conservatione divinae providentiae, quae eam intactam custodivit ab omni peccato, sicut et in primo statu hominem ab omni nocivo protexisset.

Ad primum ergo contra hoc obiectum dicendum, quod dubitatio, quae sonat infirmitatem fidei, sine peccato esse non potest; nec talis dubitatio in beata Virgine fuit in tempore passionis; sed in ea remansit fides firmissima, etiam Apostolis dubitantibus. Sed fuit in ea quaedam dubitatio admirationis, dum

considerabat eum quem tam digne genuerat, sic ignominiose tractari.

Ad secundum dicendum, quod sordes vitiorum, a quibus in conceptione Salvatoris beata Virgo sanctificata dicitur, non fuerunt aliqua peccata venialia, sed reliquiae quaedam originalis peccati, sicut redden-tem habitu adhuc aliqua dispositiones manent. Vel dicendum, quod castificatio a sordibus vitiorum non intelligitur remotio existentium, sed impedimentum futurarum sordium.

Ad tertium dicendum, quod esse sine peccato dicitur esse proprium Christo, quia ipse nunquam nec actuali nec originali macula infectus est. Sed Virgo mater ejus fuit quidem peccato originali infecta, a quo emundata fuit, antequam ex utero nasceretur: sed a peccato actuali omnino immunis fuit.

Alia duo concedimus.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod in secunda sanctificatione et emundatio et confirmatio in bono quodammodo consummata est secundum perfectionem viae; sed in assumptione ejus gloriosa consummata est secundum perfectionem patriae; quod sic patet. In prima enim sanctificatione ablata fuit inclinatio fomitis remanente essentia ejus. In secunda vero fuit extinctus ipse fomes per essentiam, remanentibus adhuc poenaltibus ex peccato causatis, a quibus plene liberata fuit per gloriam assumptionis. Similiter etiam est ex parte altera. In prima sanctificatione gratia collata fuit ad bonum efficaciter liberum arbitrium inclinans, quamvis non esset sufficiens ad tollendam flexibilitatem liberi arbitrii in malum, quam etiam homo in primo statu habuit. In secunda vero sanctificatione gratia superaddita fuit, quae ita potentiam liberi arbitrii implevit ut in contrarium flecti non posset, non quidem tollendo naturam libero arbitrio, sed defectum; sicut materia caeli ex eo quod subsistit formae quae omnem privationem ab ea excludit, non est in potentia ad corruptionem. Sed in tertia exaltatione ejus per gratiam perfectam in gloriam transcendentem fini conjuncta est, ex quo perfecta immobilitas causatur.

Ad primum ergo contra hoc obiectum dicendum, quod in prima sanctificatione consecuta est immunitatem a peccato, non per gratiam confirmantem, sed per ligationem fomitis ad malum inclinantis, et per custodiam divinae providentiae, sine qua, etiam fomite omnino extincto, peccare potuisset, sicut et Adam peccavit, nisi esset in ea gratia consummata.

Ad secundum dicendum, quod potentia peccandi auferitur dupliciter. Vel per hoc quod liberum arbitrium ultimo fini conjungitur, qui ipsum superimplet, ut nullus defectus in eo remaneat; et hoc fit per gloriam; unde in nullo puro viatore sic peccandi potentia solvitur, ut eum ablatione potentiae peccandi tollatur potentia moriendi, nisi in Christo, in quo dispensative remansit, ad opus redemptionis compleendum. Alio modo auferitur per hoc quod gratia tanta infunditur, quae omnem defectum tollat; et sic in beata Virgine, quando concepit Dei Filium, ablata est peccandi potentia, quamvis in statu viae ipsa Virgo remaneret.

Ad tertium dicendum, quod si per impossibile ponatur, beatam Virginem post secundam sanctificationem alium filium ex carnali copula concepis- se, ille filius peccatum originale habuisset, non S. Th. Opera omnia. V. 7.

ex parte matris, sed ex parte patris. Si vero ponatur illum patrem pari modo sanctificatum fuisse sicut beata Virgo in sanctificatione secunda, ille filius peccatum originale non habuisset. Vel dicendum secundum aliam opinionem, quod neque in secunda sanctificatione fomes remotus fuit a beata Virgine secundum quod est infectio naturae. Neque hoc prohibet confirmationem ejus in bono: fomes enim confirmationi opponitur secundum quod est vitium personae, ad concupiscentiam actualem inclinans.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de potentia generativa beatae Virginis; et circa hoc quaeruntur duo: 1.º utrum aliquid ad Christi conceptionem active operata sit; 2.º utrum generatio filii ex ea sit naturalis, vel miraculosa.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Virgo aliquid active ad Christi conceptionem operata fuerit. — (3 p., quaest. 52, art. 4.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod beata Virgo aliquid active in conceptione Christi cooperata sit. Potentia enim pure passiva est receptiva tantum. Sed Damascenus dicit (lib. 3 de Fide, cap. 2), ut in littera habetur, quod non tantum dedit Spiritus sanctus Virgini potentiam receptivam Verbi, sed simul etiam generativam. Ergo oportet quod per potentiam generativam intelligatur virtus activa ipsius; et ita in conceptione Christi aliquid active operata est.

2. Praeterea, hoc quod dicitur Luc. 1, 35: *Virtus Altissimi obumbrabit tibi*, intelligitur quantum ad collationem alicujus virtutis supra eam quam naturaliter habebat. Sed beata Virgo naturaliter habuit, sicut et aliae virginis, potentiam generandi per modum passionis, seu receptionis. Ergo potentia quam sibi Damascenus per Spiritum sanctum dicit praeparatam, est potentia activa; et sic idem quod prius.

3. Praeterea, dicit Augustinus (10 de Genes. ad lit., cap. 20): *Christus secundum hoc est filius matris quod accepit a matre*. Sed dicitur filius matris secundum humanam naturam. Ergo humanam naturam accepit a matre; et sic beata Virgo aliquid in conceptione operata est.

4. Praeterea, beata Virgo fuit vera mater Christi. Sed non esset vera mater ejus, si tantum materiam ministrasset: non enim dicitur terra proprie mater hominis, quamvis limus, unde formatur homo, de terra sumptus sit: nec similiter dici potest lignum mater scammii, eo quod de eo fit. Ergo beata Virgo non tantum ministravit materiam ad conceptionem Christi, sed aliquid active fecit.

5. Praeterea, Commentator, in 2 de Anima (com. 27), ponit hanc distinctionem potentiarum animae: quod potentiae nutritivae partis, omnes sunt activae; potentiae sensitivae, omnes sunt passivae; in intellectu autem est aliquid activum, ut intellectus agens, et aliquid passivum, ut intellectus possibilis. Sed potentia generativa ad vegetabilem animam pertinet; unde etiam plantis inest. Ergo est potentia activa. Cum ergo per potentiam generativam

mater filium concipiat, videtur quod aliquid active in conceptione agat; et sic idem quod prius.

6. Praeterea, motus naturalis est cuius principium est intra. Sed generatio filii ex matre, est naturalis. Ergo in ipsa materia quam mater ministravit ad formationem conceptus, est principium aliquid active cooperans ad conceptionem; et sic idem quod prius.

Sed contra, beata Virgo non fuit nisi mater Christi. Sed ad matrem non pertinet nisi ministrare materiam, non autem aliquid active operari, quod est patris. Ergo beata Virgo nihil active ad conceptionem Christi operata est. Media probatur per hoc quod Philosophus dicit, 13 de Animalibus (sive de gener. Anim., lib. 1, cap. 20): *Vir dat animam, formam, et principium motus; femina dat corpus et materiam; sicut accidit in lacte coagulato, quod corpus exit ex lacte, et coagulatio ex coagulo; et post pauca subdit: Manifestum est quod mas est operans, et femina patiens; sicut erit scammum ex carpentario et ligno.*

Praeterea, Augustinus dicit, 10 super Genesim ad litteram (cap. 20): *Christus visibilem carnis substantiam de carne Virginis assumpsit; ratio vero conceptionis non a virili semine, sed longe aliter, ac desuper venit.* Sed virtus activa in conceptione dicitur ratio conceptionis. Ergo agens in conceptione Christi fuit tantum desuper, et non in beata Virgine.

Praeterea, Anselmus dicit in lib. de conceptu Virginis. (1) (cap. 18): *Illud subjectum non creata natura, non volunas creaturae, non ulli data potestas producit aut seminat.* Ergo in beata Virgine non fuit naturaliter neque divino dono potentia activa corpus Christi produciens.

Praeterea, nulla virtus creata subito operatur. Sed in conceptione Christi simul et subito factum est quodquod ibi factum est de organizatione, animatione, et huiusmodi. Ergo non fuit active nisi per virtutem increatam.

Solutio. Respondeo dicendum, quod circa hoc diversimode opinatum est. Quidam enim dicunt in conceptione Christi matrem aliquid active operatam esse; quorum quidam hoc ponunt fuisse per naturalem modum, quidam vero per supernaturalem donum. Cum enim beata Virgo vera mater Christi credatur, oportet sibi attribueri totum illud quod matris est. Ad officium autem matris pertinere aestimant ut aliquid principium activum ad conceptionem ministret, et non materiale tantum. Hoc tamen ponitur diversimode. Quidam enim in materia quam mater ministrat, ponunt esse virtutem activam principaliter: tum quia ex commixtione seminum conceptionem fieri ponunt; unde sicut semen viri est activum in generatione, ita et semen mulieris, quamvis non sit in ea tanta efficacia ad agendum: tum etiam quia ponunt conceptam prolem sens fieri et vegetari per animam matris, ut sic etiam principalior invenatur in generatione mater quam pater. Hoc autem Philoso-

(1) Cap. 15, non cap. 18, ut prius, nec eadem occasione qua hic, sed sic plenius. *Nisi absurdum intelligitur ut per se vel semine quod non creata natura, nec volunas creaturae, non ulli data potestas producit aut seminat, sed solius Dei voluntas ad procedendum hominem nova virtute mundum a peccato de Virgine segregat, ne alieni peccati seu debiti ad eundem hominem necessitas ulla pertranseat etc.* (Ex edit. P. Nicolai).

plus reprobatur in 13 de Animalibus (1). In his enim quae habent vitam perfectam, distinguuntur agens et patiens in generatione propter perfectam generationem in eis. In plantis autem quae imperfectam vitam habent, est in eodem utraque virtus, activa scilicet et passiva: quamvis forte in una planta dominetur virtus activa, et in alia virtus passiva: propter quod dicitur etiam una planta masculina, et alia feminina. Cum igitur impossibile sit illud quod est determinatum ut patiens, habere virtutem activam respectu ejusdem, oportet quod femina non sit agens in conceptione, sed tantum patiens.

Et ideo alii dicunt, quod id quod mater ministrat, se habet in generatione sicut materia naturalis. In materia autem naturali non est potentia passiva tantum (alias generatio esset violenta, et non naturalis), sed oportet inesse materiae ipsam formam quae per generationem adducenda est, in potentia, et secundum esse incompletum; et ideo non habet perfectam virtutem ad agendum, sed tantum imperfectam; et ideo per se non potest agere nisi quodammodo excitetur ab agente exteriori, et sic ei cooperetur. Hoc autem non potest stare: quia impossibile est idem esse alterans et alteratum; unde non potest esse quod forma quae est in aliqua materia, agat in ipsam, sive sit perfecta, sive imperfecta: forma enim quae per se non existit, non agit, nec proprie patitur, sed compositum agit ratione formae, et patitur ratione materiae; et ideo non est possibile quod illa forma imperfecta in agendo cooperetur agenti exteriori. Praeterea agere sequitur ad esse perfectum, cum unumquodque agat secundum quod est in actu; unde oportet quod forma imperfecta existens in materia, prius perficiatur in esse per agens exterius quam detur sibi agere; unde non potest in agendo cooperari ad generationem per quam forma in esse perfectum adducitur. Et praeterea, si esset de necessitate matris ut active ad generationem operaretur, beata Virgo non posset dici mater. Cum enim conceptio illa tota sit simul facta, non potuit per aliquam creatam activam virtutem fieri; unde beata Virgo non potuit active operari ad conceptionem; et sic non habuisset illud quod ad matrem pertinet; unde nec mater esset. Nec potest dici quod cooperata sit ad introductionem formae tantum, quae etiam secundum naturam instanti inducitur. Inducens enim formam est nobilior quam praeparans materiam per alterationem; et sic Spiritui sancto attribueretur id quod minus est, et Virgini id quod dignius est. Et praeterea forma substantialis ad quam terminatur conceptio, est anima, quae est actus totius et omnium partium; unde remota ea, nec os nec caro dicitur nisi aequivocae. Ad animam autem Christi constat nihil active beatam Virginem cooperatam esse.

Et ideo alii dicunt, quod beata Virgo habuit aliquid plus ex supernaturali virtute quam aliae matres: materia enim quae ab aliis ministratur, non potest seipsam complete in actu educere, nisi sit agens exterius: sed materia corporis Christi, quam beata Virgo ministravit, hoc habuit ex dono divino, ut posset seipsam formare per virtutem superadditam naturae. Sed non poterat in instanti

(1) Vel de Gener. Animal. lib. 1, cap. 2, et 21 (Ex edit. P. Nicolai).

hoc fieri; et ideo, quia decebat conceptionem in instanti esse, praeventi Spiritus sanctus, subito formationem corporis Christi complevit, quae tamen aliter, licet successive, completa fuisset. Istud autem non videtur conveniens. Primo, quia si illa virtus non cooperata est ad formationem corporis Christi, frustra collata est: quod non contingit in operibus naturae, et multo minus in operibus miraculosis. Secundo, quia beata Virgo non eligebatur ut esset simul pater et mater Christi, sed ut esset mater tantum: unde non oportebat ut in materia quam Virgo ministravit, conjungeretur hoc quod in aliis est ex parte patris et matris. Tertio, quia secundum activam vel passivam potentiam generandi nullus dicitur pater vel mater; sed secundum quod potentia in actu procedit. Unde si in materia quam Virgo ministravit, fuit potentia activa quae exigitur ad patrem et matrem sine hoc quod virtus illa operata sit, non diceretur neque pater neque mater, aut eadem ratione pater et mater; quod absurdum est: nisi forte sufficiat ad esse matrem hoc solum quod materiam ministravit, quod non sufficit ad esse patrem, propter quod mater dicitur et non pater: et hoc quidem videtur esse secundum intentionem Philosophi, secundum quam perfectissime salvator virginitas matris et vera maternitas; unde et fidei maxime consona est.

Hanc igitur viam tenendo, dicendum videtur, quod in conceptione prolis invenitur triplex actio. Una quae est principalis, scilicet formatio et organizatio corporis; et respectu hujus actionis, agens est tantum pater, mater vero solummodo ministrat materiam. Alia actio est praecedens hanc actionem, et praeparatoria ad ipsam; cum enim generatio naturalis sit ex determinata materia, eo quod unusquisque actus in propria materia fit, sicut in 2 de Anima (text. 26) dicit Philosophus, oportet ut formatio prolis fiat ex materia convenienti, et non ex quacumque. Unde oportet esse aliquam virtutem agentem, per quam praepararetur materia ad conceptum. Sicut autem dicit Philosophus (in 2 Phys., text. 23), ars quae operatur formam, principatur et imperat ei quae praeparat materiam, sicut ars compaginans navium ei quae complanat ligna; et ideo virtus quae praeparat materiam ad conceptum est imperfecta respectu ejus quae ex materia praeparata prolem format. Haec autem virtus praeparans est matris, quae imperfecta est respectu virtutis activae quae est in patre; unde dicit Philosophus (in 13 de Animalibus, ut supra), quod mulier est sicut puer qui nondum potest generare. Tertia actio est concomitans, vel sequens actionem principalem. Sicut enim locus facit ad bonitatem generationis; ita et bona dispositio matris operatur ad bonam dispositionem prolis, quasi praebens fomentum: et hoc est quod dicit Avicenna in cap. de diutivis: *Matrix non facit nisi vel meliorationem concepti.* Secundum hoc ergo dico, quod in principali actione formationis corporis Christi nihil fuit ex parte beatae Virginis quod esset activum; sed id quod beata Virgo ministravit, se habuit materialiter tantum ad hanc actionem; virtus autem divina fecit totum quod fit in aliis conceptionibus per virtutem seminis quod est a patre; et ideo Damascenus divinam virtutem dicit quasi divinum semen, ut in littera habetur. In secunda vero et tertia actione beata Virgo active operata

est, sicut aliae matres; unde et vere mater fuit.

Ad primum ergo dicendum, quod in conceptione Christi fuit duplex miraculum: unum quod femina concepit Deum, aliud quod virgo peperit filium. Quantum ergo ad primum beata Virgo se habebat ad conceptionem secundum potentiam obedientiae tantum, et adhuc multo remotius quam costa viri, ut ex ea mulier formaretur. In talibus autem simul dantur actus et potentia ad actum, secundum quam dici posset quod hoc est possibile. Sed quantum ad secundum, habebat Virgo potentiam passivam, naturalem tamen, quae per agens naturale in actu reduci posset. Unde quantum ad primum dicit: *Potentiam acceptivam Verbi Dei;* quantum vero ad secundum dicit: *Simul autem et generativam.* Utramque enim potentiam in actu reduxit Spiritus sancti virtus.

Ad secundum dicendum, quod potentia passiva potest accipi dupliciter: vel secundum substantiam potentiae; et sic potentia fuerat ante in beata Virgine: vel secundum quod potentia passiva suae operationi conjungitur; et tale posse non habet patiens nisi ab agente; sicut dicimus, quod visibile movendo visum, dat sibi posse videre in actu; et per hunc modum potentiam generandi Spiritus sanctus Virgini dedit.

Ad tertium dicendum, quod Christus accepit humanam naturam a matre, non tamen sicut a principio agente, sed sicut a materia ministrante.

Ad quartum dicendum, quod praebere materiam simpliciter ad generationem alicujus non facit matrem, sed praebere talem materiam sic praeparatam, est id quod matrem facit. In ligno enim non est potentia naturalis ut ex eo fiat scammum, cum per agens naturale in actu non compleatur: similiter nec in limo terrae ut ex ea fiat homo; unde quod inducitur, non est simile.

Ad quintum dicendum, quod potentia generativa activa est; sed haec potentia est perfecta in viro (unde ejus actio se extendit usque ad formationem generati); in femina autem est imperfecta; unde non extendit se ejus actio nisi ad praeparationem materiae.

Ad sextum dicendum, quod cuilibet motus naturalis principium est in eo quod movetur, non tamen eodem modo, ut in 2 Physic. (com. 5 et 4) dicit Commentator. In quibusdam enim, est principium activum, ut in motu gravium et levium; in quibusdam vero principium passivum, ut in generatione simplicium corporum. Unde et Philosophus naturam, quam principium motus in eo quod movetur definit, statim subdividit in materiam et formam. Unde non oportet, quamvis generatio perfecti animalis sit naturalis, quod in materia quam femina ministrat, sit principium activum, sed passivum tantum.

ARTICULUS II.

Utrum generatio Christi ex Virgine sit naturalis vel miraculosa. — (3 p., quaest. 53, art. 4.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur, quod generatio Christi ex Virgine sit naturalis. Filiatio enim nativitate consequitur. Sed Christus dicitur naturalis filius matris, sicut et naturalis filius Patris, ut dicit Augustinus (Fulgentius) in lib. de fide ad Petrum (cap. 2). Ergo generatione naturali nascitur ex matre.